

Novinky v téme Energetickej únie EÚ

Príprava nariadenia európskeho parlamentu a rady o riadení Energetickej únie na dosiahnutie energetických a klimatických cieľov určených pre rok 2030

Kontext návrhu nariadenia

Dňa 30. novembra 2016 predstavila Európska komisia vo svojej správe s názvom „Čistá energia pre všetkých Európanov“¹ nový balík opatrení s cieľom vytvoriť stabilný a zjednodušený legislatívny rámec na efektívne zabezpečenie vytvorenia Energetickej únie, ktorá umožní EÚ plniť si záväzky z Parížskej dohody.

Tento klimatický a energetický balík, pozostávajúci z ôsmich návrhov², má tri hlavné ciele: na prvom mieste má byť energetická účinnosť, vedúce postavenie v oblasti obnoviteľných energií na celosvetovej úrovni a spravodlivé obchodné podmienky pre spotrebiteľov.

Ide o nadviazanie na rámec politík v oblasti energetiky a klímy, stanovený pre rok 2030, ktorý schválila Európska rada v októbri 2014. Podľa tohto rámca by sa mali do konca nasledujúceho desaťročia dosiahnuť tieto ciele:

- zníženie emisií skleníkových plynov o 40% v porovnaní s úrovňou v roku 1990
- aspoň 27%-ný podiel spotreby obnoviteľnej energie
- zlepšenie energetickej účinnosti v porovnaní so súčasným scenárom najmenej o 27%³

Návrh na revíziu súčasnej smernice o obnoviteľných zdrojoch energie⁴ tiež kladie dôraz na potrebu dynamickej a ambicióznej zmeny v energetických politikách EÚ a v tomto ohľade konkrétne uvádza: „Kvalifikovaný odhad energetického systému EÚ naznačuje, že súčasné politiky členských štátov a EÚ, ak nebudú zavedené žiadne nové politiky, by v roku 2030 viedli k približne 24,3% spotreby energie z obnoviteľných

¹<https://ec.europa.eu/energy/en/news/commission-proposes-new-rules-consumer-centred-clean-energy-transition>

² Legislatívne návrhy týkajúce sa Čistej energie pre všetkých Európanov zahŕňajú energetickú účinnosť, obnoviteľnú energiu, návrh trhu s elektrickou energiou, bezpečnosť dodávok elektrickej energie a pravidlá správy pre Energetickú úniu.

³ <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy-and-energy-union/2030-energy-strategy>

⁴ Návrh SMERNICE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov energie - KOM / 2016/0767 v konečnom znení / 2 - 2016/0382 (COD)

zdrojov. Táto úroveň by bola výrazne nižšia ako je minimálny 27%-ný záväzný cieľ EÚ týkajúci sa obnoviteľných energií, schválený Európskou radou a bráni tomu, aby Únia kolektívne splnila záväzky prijaté v Parížskej dohode z roku 2015."

Preto sa zdá, že na usporiadanie Energetickej únie a jej smerovania k naplneniu cieľov v roku 2030 bude potrebný silný systém riadenia.

Návrh o riadení Energetickej únie⁵

Návrh o riadení Energetickej únie má za cieľ zabezpečiť vykonávanie konzistentných, presných a dostatočne ambiciózných opatrení a politík na rôznych úrovniach, s cieľom racionalizovať a riadiť Energetickú úniu.

O návrhu sa v súčasnosti rokuje na úrovni predkladateľov, teda Európskeho parlamentu a Rady Európskej únie.⁶ Predbežná dohoda bola dosiahnutá v dňoch 19. - 20. júna 2018.⁷

Návrh má dva hlavné ciele:

- Nastaviť spoľahlivý a účinný rámec riadenia na zabezpečenie dosiahnutia cieľov Energetickej únie. To sa dá dosiahnuť tak, že národné ciele budú v súlade s cieľmi EÚ, vďaka implementácii národných integrovaných plánov odrážajúcich spoluprácu.
- V kontexte programu lepšej regulácie na úrovni EÚ⁸ sa návrh zameriava na zjednodušenie a zefektívnenie všetkých existujúcich klimatických a energetických politík, s cieľom znížiť administratívnu záťaž. Zhromaždí všetky požiadavky na energetické a klimatické plánovanie a reportovanie v krajinách EÚ a monitorovacie povinnosti Komisie, ktoré sú v súčasnosti obsiahnuté v mnohých nariadeniach EÚ, a to ich zjednodušením, zredukovaním, zosúladením a odstránením duplicit. Okrem toho sa budú synchronizovať s plánovacími a komunikačnými povinnosťami vyplývajúcimi z Parížskej dohody.

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2016:759:REV1>

⁶ <http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/summary.do?id=1519353&l=en&t=D>

To znamená, že nariadenie môže byť predložené na schválenie Európskemu parlamentu, v ktorom sa očakáva hlasovanie v pléne v októbri, a potom sa vráti do Rady na konečné prijatie. Nariadenie nadobudne účinnosť 20 dní po jeho uverejnení v Úradnom vestníku EÚ. Pozri:

<http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/06/29/governance-of-the-energy-union-council-confirms-deal-reached-with-the-european-parliament/>

⁸https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/evaluating-and-improving-existing-laws/refit-making-eu-law-simpler-and-less-costly/refit-platform/role-structure-and-working-methods-refit-platform_en

Integrované národné energetické a klimatické plány (ďalej len NECP)

Podľa nového nariadenia sú krajiny povinné vypracovať na obdobie rokov 2021 – 2030 plány, ktoré by mali odrážať päť vzájomne prepojených dimenzií Energetickej únie (energetická bezpečnosť, solidarita a dôvera, plne integrovaný európsky trh s energiou, energetická efektívnosť, dekarbonizácia ekonomiky, výskum, inovácie a konkurencieschopnosť).⁹

Podobne ako závery z Parížskej dohody by aj NECP mali určiť národný prínos k plneniu cieľu EÚ v oblasti klímy a energetiky do roku 2030 a slúžiť ako počiatočný referenčný bod pre monitorovanie a dosahovanie pokroku.

Na základe spoločnej šablóny, ktorá však necháva krajinám určitú flexibilitu, by tieto plány mali stanoviť národné ciele pre každú z piatich dimenzií Energetickej únie a definovať politiky a opatrenia na dosiahnutie týchto cieľov.

Prirodzene sa očakáva vysoká úroveň spolupráce medzi členskými štátmi, ale aj medzi rôznymi aktérmi na národnej úrovni, pri príprave a realizácii týchto „integrovaných“ plánov, ktoré by mali dosiahnuť ciele Energetickej únie.

Podľa návrhu boli 1. januára 2018 krajiny EÚ požiadané o predloženie svojich návrhov plánov Komisii, ale nie všetci tak učinili. Každý členský štát EÚ musí Komisii predložiť NECP do 31. decembra 2018.

Riadenie v oblasti klímy a energie sa bude zameriavať na tieto plány, ktoré budú slúžiť ako referencia pre monitorovanie a dosahovanie pokroku. Návrh navyše uvádza, že od roku 2023 sú krajiny EÚ povinné každé dva roky vypracovať správy o pokroku pri implementovaní týchto plánov. Tieto správy prispievajú k väčšej transparentnosti, spoľahlivosti a konzistentnosti pri dosahovaní cieľov Energetickej únie ako aj pri vykonávaní Parížskej dohody.

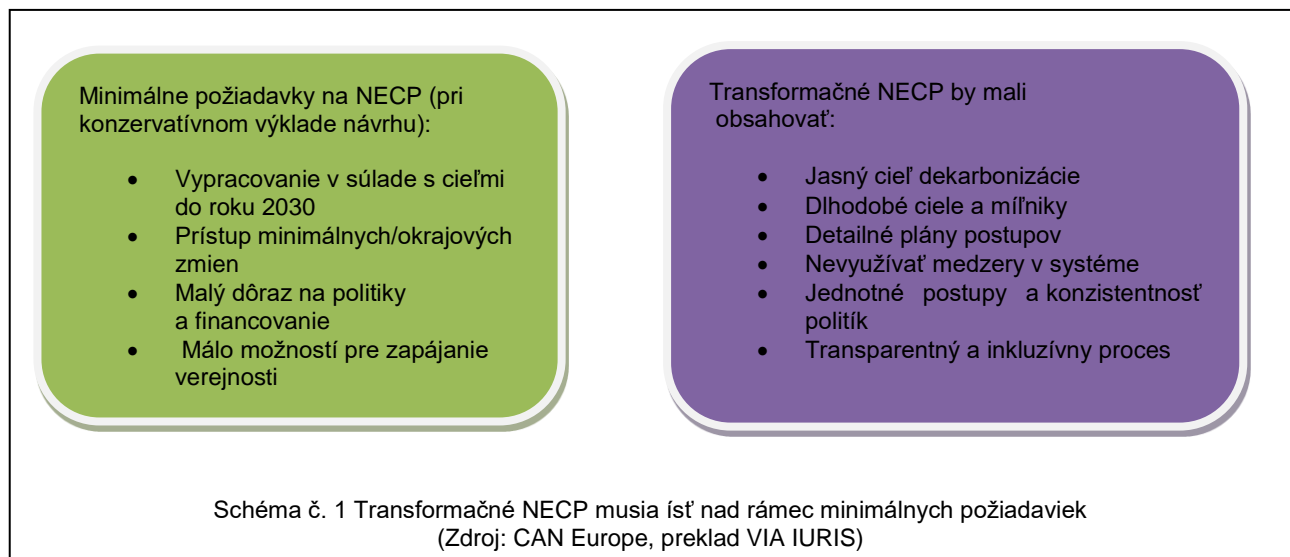
Ako zdôraznila Klimatická akčná sieť (ďalej len CAN Europe) vo svojej správe¹⁰, NECP môžu priniesť transformačné zmeny, ak sa zamerajú na päť pilierov: 2030 Energia a klimatické ambície, dlhodobá kontrola naplňovania Parížskej dohody, konzistentnosť, dôveryhodnosť a transparentnosť.

Justice & Environment sa stotožňuje s CAN Europe (a jej závermi)¹¹, pokiaľ ide o dôležitosť transformačného potenciálu NECP.

⁹ https://ec.europa.eu/commission/priorities/energy-union-and-climate_en

¹⁰ <http://www.caneurope.org/docman/energy-union-governance/3354-briefing-paper-how-national-energy-and-climate-plans-can-set-paris-in-motion-in-every-country-may-2018/file>

¹¹ <http://www.caneurope.org/docman/energy-union-governance/3354-briefing-paper-how-national-energy-and-climate-plans-can-set-paris-in-motion-in-every-country-may-2018/file>

Transparentnosť

Justice & Environment a jej členské organizácie chcú v tomto ohľade upozorniť na dôležitosť transparentnosti celého procesu a chcú podporiť aktívnu účasť organizácií občianskej spoločnosti a všetkých ostatných zainteresovaných strán na príprave a implementácii NECP.

NECP musia zvýšiť transparentnosť s cieľom zvýšiť príležitosti pre participáciu občianskej spoločnosti pri nastavovaní energetického systému. Preto v súlade s Aarhuským dohovorom¹² aktuálny systém riadenia podporuje:

- Prístup k informáciám obsiahnutým v NECP a v správach o pokroku
 - to znamená, že návrhy plánov, konečné plány a správy o pokroku musia byť k dispozícii verejnosti
 - NECP musia byť stabilné a objasniť predvídateľné vnútroštátne opatrenia a politiky potrebné na implementáciu plánu
- Účasť občianskej spoločnosti na príprave a implementácii NECP

1) Zabezpečiť účasť verejnosti na príprave NECP:

- Členské štáty musia zorganizovať verejné konzultácie/verejnú diskusiu vo fáze prípravy svojich plánov, pričom majú striktne rešpektovať uplatňovanie článku 10 návrhu. Musia zaručiť, že sa verejnosť môže včas a efektívne zúčastňovať

¹² [Convention on Access to Information, Public Participation in Decision-Making and Access to Justice in Environmental Matters](#) bol prijatý 25.júna 1998 v dánskom meste Aarhus

na ich príprave. Pokiaľ sa uplatňuje smernica SEA, postačujú konzultácie na základe tejto smernice.

- Členské štáty sú povinné zohľadniť výsledok verejnej diskusie. Preto je dôležité, aby NECP obsahovali informáciu o spôsobe akým prebiehajú konzultácie, akým spôsobom je do nich zapojená verejnosť, aké sú jej výsledky a ako boli zohľadnené pri príprave plánu.

2) Umožniť účasť verejnosti na implementácii NECP:

- Členské štáty musia vytvoriť viacúrovňovú platformu pre dialóg v oblasti klímy a energie. Podľa poslancov Parlamentu EÚ by malo ísť o trvalú platformu, ktorá by podporila aktívnu účasť miestnych orgánov, organizácií občianskej spoločnosti, podnikateľskej komunity, investorov, akýchkoľvek ďalších relevantných zainteresovaných strán a širokej verejnosti pri riadení transformácie v oblasti energetiky. Týmto spôsobom dôrazne odporúčajú, aby členské štáty "predložili svojej národnej platforme pre dialóg v oblasti klímy a energie rôzne možnosti a scenáre, plánované pre ich krátkodobé, strednodobé a dlhodobé politiky v oblasti energetiky a klímy, spolu s analýzou nákladov a prínosov pre každú možnosť"¹³.

NECP by mali byť motiváciou na zvýšenie ambícií členských štátov pri dosahovaní cieľov Energetickej únie do roku 2030 a v širšom kontexte aj na dosiahnutie EÚ perspektívy nulových emisií skleníkových plynov do roku 2050.

Príprava NECP v Slovenskej republike¹⁴

Slovensko, rovnako ako ostatné členské štáty EÚ, začalo práce na príprave návrhu NECP už počas rokovaní o návrhu nariadenia o riadení Energetickej únie. V súčasnosti sa finalizujú podklady získané od spolupracujúcich rezortov, z dostupných štatistických zdrojov a dokončujú sa potrebné analýzy a projekcie.

Na posúdení návrhu balíčka a konkrétneho znenia jednotlivých nariadení a smerníc v jeho rámci Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky (ďalej len MH SR) participovalo nielen s dotknutými rezortmi – Ministerstvo životného prostredia SR (ďalej len MŽP SR), Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (ďalej len MPAVR SR), Ministerstvo dopravy a výstavby SR (ďalej len MDaV SR), Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej len MŠVVaŠ SR), Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len MPSVR SR), ale aj s relevantnými podnikmi a organizáciami a ich profesijnými združeniami.

V rámci posudzovania obsahu návrhu nariadenia o riadení Energetickej únie, a teda i NECP, boli oslovené energetické podniky, združenia a profesijné zväzy. Tie, ktoré prejavili záujem boli v procese posudzovania návrhu opätovne oslovované a mali možnosť sa k jednotlivým častiam nariadenia vyjadrovať. MH SR potom v procese

¹³ <http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/summary.do?id=1519353&l=en&t=D>.

¹⁴ Informácie poskytnuté Ministerstvom hospodárstva SR, odbor komunikácie, kancelária ministra na základe e- mailovej žiadosti VIA IURIS, dňa 19.11.2018.

rokovaní na pôde pracovnej komisie pre energetiku pri Rade tieto vyjadrenia primerane zohľadňovalo v pozícii SR k prerokovávanému návrhu nariadenia.

V súvislosti s prerokovávaním návrhu nariadenia o riadení Energetickej únie bola vytvorená pracovná skupina expertov z rezortov MH SR, MŽP SR, MDaV SR, MPaRV SR, MŠVVaŠ SR a Úradu pre reguláciu sieťových odvetví. Táto skupina sa podieľa aj na spracovaní návrhu NECP.

V doterajšom procese sa verejnosť mala možnosť vyjadriť k štruktúre NECP v rámci medzirezortného pripomienkového konania, ktoré bolo na jar 2017 v súvislosti s prípravou riadneho predbežného stanoviska SR k návrhu nariadenia o riadení Energetickej únie. Stanovisko bolo v júni 2017 prerokované vo výbore pre hospodárske záležitosti a vo výbore pre európske záležitosti NR SR.

V rámci procesu prípravy je návrh NECP priebežne konzultovaný s odbornými subjektmi. Text návrhu NECP bude zverejnený na webovom sídle MH SR, kde sa s ním bude môcť oboznámiť aj široká verejnosť.

Finálny NECP bude v roku 2019 predkladaný na rokovanie Vlády SR a v rámci štandardného legislatívneho procesu, s dodržaním podmienok zákona č. 24/2006 Z. z. (Zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov).

MH SR konzultovalo už v priebehu prípravy nariadenia o riadení Energetickej únie rozsah NECP a možné formy spolupráce so susednými členskými štátmi. 20. novembra 2018 sa v Bratislave uskutočnilo stretnutie expertov krajín V4 a Rakúska, na ktorom sa prerokovávali základné časti návrhov NECP zúčastnených krajín z hľadiska regionálnej spolupráce.

Na Slovensku návrh NECP vychádza z už schválených strategických dokumentov, resp. zo strategických dokumentov, ktoré sú v procese už prebiehajúceho samostatného schvaľovania, ku ktorým prebehla verejná diskusia a pripomienky k nim boli zapracované.

V energetickej oblasti je základným východiskovým materiálom schválená Energetická politika SR, ktorá definuje hlavné ciele a priority energetického sektora do roku 2035 a Stratégia hospodárskej politiky SR do roku 2030.

V klimatickej oblasti vychádza z jestvujúcej Národnej stratégie trvalo udržateľného rozvoja Slovenskej republiky a rozpracovaných materiálov, z ktorých je najdôležitejšia Stratégia environmentálnej politiky SR do roku 2030. Pri príprave NECP sa využívajú aj modely, ktoré sú súčasťou Nízkouhlíkovej štúdie, na ktorej MŽP SR spolupracovala so Svetovou bankou.